

ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Н.В. Стратічук – к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

Я.М. Кириченко – здобувач вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

Проблема вимірювання та оцінки сталого розвитку регіональних соціально-економічних систем є надзвичайно актуальною, особливо в умовах подолання наслідків глобальної економічної кризи. Сталий розвиток передбачає одночасне рішення різнопланових і багато в чому суперечливих проблем економічного зростання за умови збереження якості середовища проживання, що оцінюється в першу чергу з позицій екології та соціальної сфери.

Формування зручних і ефективних методів та інструментів вимірювання сталого розвитку, що дозволяють дати однозначне трактування отриманих результатів, представляє високу цінність як з дослідницької, так і з управлінської точок зору.

Доволі поширеним підходом до оцінки сталого розвитку є використання інтегральних (агрегованих) показників. Як правило, даний показник агрегується з трьох показників: економічного, екологічного і соціального. Якщо значення показника збільшується, це означає, що можна говорити про стійкий збалансований розвиток регіону, якщо зменшується, то можна говорити про нестійкість процесу [1]. Однак в даний час подібний інтегральний показник, загально визнаний у світі, відсутній.

Цей підхід є надзвичайно зручним з точки зору розробки управлінських рішень. Інтегральний показник дозволяє зробити висновки про стійкість/нестійкість розвитку і динаміці його зміни. Основною методологічною проблемою формування даного показника є необхідність зведення в ньому різнорідних оцінок, що мають різні одиниці виміру. Необхідно відзначити, що на сьогоднішній день ця проблема досі не вирішена.

Дослідженню питань сталого розвитку регіональних соціально-економічних систем, методам оцінки економічного потенціалу присвячено безліч публікацій, в яких викладаються різні підходи до трактування понять «стійкість економіки», «стійкість регіонального розвитку», «економічний потенціал», видам стійкості розвитку економіки, класифікації, структурі і методам оцінки економічного потенціалу, індикаторам і показникам соціально-економічного розвитку економік різного рівня.

Термін «потенціал» був введений в економічні дослідження в двадцяті роки минулого століття в зв'язку з розробкою проблем комплексної оцінки рівня розвитку продуктивних сил.

У роботах В. Вейца і К. Воблого знайшло обґрунтування поняття потенціалу продуктивних сил, як потенційної можливості країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення. Згодом С. Струмлін ввів поняття «економічний потенціал», під яким розумів сукупну виробничу силу, працю всіх працездатних членів суспільства.

В сучасній праці О.Ф. Балацького та В.М. Кислого до елементів економічного потенціалу відносять трудовий, інвестиційний, природний, інноваційний, інституційний потенціали. Автори пропонують розрізняти поняття потенціал та ресурси. Вони стверджують, що ефективність використання економічного потенціалу території залежить не тільки від наявності відповідних ресурсів, але і від оптимального їх залучення в господарський обіг [2].

Матеріальною основою сталого розвитку економіки служать природні ресурси і технологічні процеси їх використання.

Визначення й оцінювання стану та використання природних ресурсів здійснюється через систему критеріїв, які мають відповідати загально визначеним принципам природокористування та об'єктивізуються через показники та індикатори оцінювання. Частина критеріїв визначення й оцінювання стану та використання природних ресурсів є загальними.

Водночас стан та використання різних видів природних ресурсів характеризують, окрім загальних, також індивідуальні критерії та відповідні їм показники й індикатори. Враховуючи зазначене, показники та індикатори, які забезпечують можливості оцінки стану та використання природних ресурсів, необхідно визначати окремо для кожного з видів ресурсів – мінерально-сировинних, лісових, земельних, водних та природно рекреаційних. Практичне застосування критеріїв, показників та індикаторів стану і використання природних ресурсів у процесі їх оцінки, як правило, потребує встановлення співвідношень фактичних та бажаних (модельних, оптимальних) кількісних і/або якісних значень параметрів ресурсів, вихід за межі котрих засвідчуватиме втрату відповідності засадам сталого розвитку.

Підхід до розгляду соціально-економічного потенціалу регіону повинен базуватися на наборі ресурсів області і властивостей, які визначають, стійке і ефективне функціонування соціально-економічної системи в різних умовах навколишнього середовища. Результатом розвитку, в першу чергу, є зростання добробуту населення. У цьому аспекті, також можливо розглянути ступінь і ефективність використання соціально-економічного потенціалу регіону. Соціально-економічний потенціал як економічна категорія відображає складну, багатогранну систему, яка агрегує і консолідує процеси, зв'язки і відносини.

Отже, ефективне використання ресурсного потенціалу регіону є необхідним для забезпечення самодостатності території через узгодження загальнодержавних інтересів та економічних пріоритетів з регіональним і місцевими; раціонального розміщення продуктивних сил, реалізації переваг територіального поділу праці; створення нової системи управління комунальним сектором економіки; стимулювання надходження фінансових ресурсів, приватних інвестицій у райони, які забезпечують зростання економіки регіону та сприяють реструктуризації власної економіки; активізації розвитку депресивних регіонів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2012. – 534 с.
2. Балацький О.Ф. Кіслий В.Н. Науково-теоретичні основи категорії «Економічний потенціал регіону» // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, Вип. 27. - Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2009. – 148 с.

ОЦІНКА ОЧІКУВАНИХ ВІДХОДІВ ВІД БУДІВНИЦТВА ЗРОШУВАЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ПП "СПІВДРУЖНІСТЬ-ПІВДЕНЬ"

І.О. Шахман – к. геогр. н., доцент, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

М.С. Крайнюков – студент, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»

Невпинне зростання кількості населення та зменшення площі продуктивних земель у світі зумовило необхідність інтенсифікувати сільськогосподарське виробництво з метою отримання більшої кількості продукції з одиниці площі. У другій половині ХХ ст. з цією метою були розроблені та впроваджені заходи Зеленої революції (Міжнародної програми сприяння вирощування культурних рослин), одним із ініціаторів якої був американський агроном Норман Борлаг. Однією із складових частин Зеленої революції, разом із селекцією та хімізацією сільськогосподарського виробництва, була іригація. На сьогодні в світі площа зрошувальних земель становить 260 млн. га, а найбільшими площами цих земель вирізняється Китай (44,4 млн. га), Індія (42,1 млн. га), що, в основному, обумовлено вирощуванням культури рису. При цьому зрошувані землі забезпечують 40 % світового виробництва продовольства, займаючи лише 16 % площі сільськогосподарських угідь світу [1–3].

Зрошування (іригація) – підведення води на поля, що відчувають нестачу вологи, і збільшення її запасів в шарі ґрунту, де знаходиться коренева система, в цілях збільшення родючості ґрунту. Зрошування є одним з видів меліорації. Зрошування покращує постачання коріння рослин вологою і живильними речовинами, знижує температуру приземного шару повітря і збільшує його вологість, але змінює еколого-меліоративний стан ґрунтів. Зрошувальні землі за станом свого використання практично втратили роль чинника стабілізації ресурсного та продовольчого забезпечення держави. Таке становище зумовлене, передусім, незадовільним технічним станом зрошувальних земель, слабким оновленням парку дощувальної техніки і погіршенням еколого-меліоративного стану зрошувальних земель [2, 3].

В процесі зрошення відбуваються зміни умов функціонування всіх складових природного середовища, в тому числі у спрямованості та швидкості ґрунтових процесів. Результати цих змін залежать від якості та обсягів подачі поливних вод, кліматичних і гідрогеологічних умов, вихідних властивостей